

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет

О.В. ГЕРІНБУРГ

ІСТОРИЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

Ч.1. РОБОТА З ІСТОРИЧНИМИ КАРТАМИ

для студентів першого курсу усіх спеціальностей
денної форми навчання

Херсон – 2019

Розглянуто на засіданні кафедри філософії та соціально-гуманітарних наук Херсонського державного університету (протокол № 4 від 30 вересня 2019 р.)

Схвалено науково-методичною радою Херсонського державного університету (протокол №1 від 16 листопада 2019 р.)

Рекомендовано до видання Вченою Радою Херсонського державного університету (протокол №5 від 25 листопада 2019 р.)

Укладач:

Герінбург О.В. – кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та соціально-гуманітарних наук.

Рецензенти:

Бойков О.Ю. – кандидат історичних наук, доцент.

Добровольська В.А. – кандидат історичних наук, доцент.

Герінбург О.В.

Історія України та української культури. Навчально-методичні рекомендації до самостійної роботи. Ч.1. Робота з історичними картами
Херсон: Айлант, 2019. – 55 с.

Для студентів усіх спеціальностей Херсонського державного університету денної форми навчання.

© Герінбург О.В., 2019

ЗМІСТ

Вступ	4
Структура дисципліни "Історія України та української культури"	<u>5</u>
Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів з історичними картами	6
Список рекомендованої літератури.....	7
Завдання до самостійної роботи	8
Тема 1 Давня історія України.....	8
Тема 2 Княжа доба на території України	14
Тема 3 Україна під владою іноземних держав (друга половина XIV – перша половина XVII ст.).....	21
Тема 4 Україна за часів козацької державності (середина XVII – кінець XVIII ст.)	27
Тема 5 Період боротьби за українське національне відродження (XIX - початок XX ст.)	33
Тема 6 Україна в добу національно-визвольних змагань (1917-1920 рр.).....	35
Тема 7 Радянська Україна (1921-1991 рр.).....	44
Тема 8 Незалежна українська держава	49
Список використаної літератури	55

ВСТУП

Нормативна навчальна дисципліна "Історія України та української культури" є складовою циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр".

Предметом вивчення навчальної дисципліни "Історія України та української культури" є минуле українського народу на основних землях його проживання, а також історична діяльність його предків від найдавніших часів до сьогодення. При цьому основна увага приділяється вивченню політичного, державотворчого та соціально-економічного аспектів діяльності українського народу.

Метою викладання навчальної дисципліни "Історія України" є створення цілісного уявлення про історичний розвиток української держави та народу, що має бути основою для виховання патріотичних почуттів, національної та громадянської гідності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години (3 кредити ECTS), з них 42 години – на самостійну роботу.

Дане видання покликане організувати самостійну роботу студентів першого курсу денної форми навчання, поглибити та закріпити знання, отримані під час аудиторних занять, а також виробити навички роботи з історичними картами, що сприятиме формуванню просторових компетенцій та історичного мислення.

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ "ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ"

Назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1 ДАВНЯ І СЕРЕДНЬОВІЧНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ (з найдавніших часів до кінця XVIII ст.)			
Вступ	2	-	-
Давня історія України	2	2	5
Княжа доба на території України	2	2	5
Україна під владою іноземних держав (друга половина XIV – перша половина XVII ст.)	2	4	5
Україна за часів козацької державності (середина XVII – кінець XVIII ст.)	4	4	6
<i>Разом за змістовним модулем 1</i>	<i>12</i>	<i>12</i>	<i>21</i>
Змістовий модуль 2 НОВА І НОВІТНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ (XIX – початок XXI ст.)			
Період боротьби за українське національне відродження (XIX – початок XX ст.)	4	2	5
Україна в добу національно-визвольних змагань (1917-1920 рр.)	2	2	5
Радянська Україна (1921-1991 рр.)	4	6	5
Незалежна Українська держава	2	2	6
<i>Разом за змістовним модулем 2</i>	<i>12</i>	<i>12</i>	<i>21</i>
Всього годин	24	24	42

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ІСТОРИЧНИМИ КАРТАМИ

У вищій школі важливе місце у навчальному процесі займає самостійна робота студентів. Згідно з Положенням "Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах", вона є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від аудиторних занять.

Метою самостійної роботи є вироблення студентами навичок і вміння працювати з літературою, знаходити головні, стрижневі аспекти проблем, що потребують твердого засвоєння, здатності визначити свою позицію щодо дискусійних ідей чи концепцій і аргументовано її обґрунтувати.

Самостійне опрацювання студентами основних тем з дисципліни сприяє поглибленому вивченню матеріалу та більш міцному його засвоєнню, виявленню прогалин у системі знань з дисципліни, систематизації набутих знань та застосуванню їх під час виконання практичних і творчих завдань. Крім того, самостійна робота дає можливість студенту обрати оптимальний темп роботи та умови її виконання.

Важливою складовою історичної освіти є формування предметних компетентностей, що дозволяють не тільки добувати історичні знання, а також використовувати їх на практиці. А оскільки усі історичні події відбуваються не тільки в часі, але й в просторі, суттєве значення має розвиток просторової компетентності студентів. Вона передбачає вміння орієнтуватися в історичному просторі:

- співвідносити розвиток історичних явищ і процесів з географічним положенням країн та природними умовами;
- розуміти вплив геополітичних чинників та факторів навколишнього середовища на хід історичних процесів;
- користуючись картою, пояснювати причини і наслідки історичних подій тощо.

Відповідно, неодмінною складовою якісної історичної освіти є завдання, які перевіряють уміння працювати з картосхемами, а відтак – обов'язковим елементом підготовки до занять має бути робота з картою.

Тож, однією з форм самостійної роботи студентів з дисципліни "Історія України та української культури" є робота історичними картами. Виконання включених до посібнику завдань дозволить сформуванню і розвинути у студентів картографічні вміння, що сприяють унаочненню історичного матеріалу, більш осмисленому сприйняттю подій та явищ історії, розвитку пізнавальної діяльності студентів тощо. По кожній темі студентам пропонується виконати низку завдань по одній контурній карті, а також дати відповіді на тестові запитання до картосхем.

Для успішного виконання передбачених у посібнику завдань студентам необхідно користуватися картографічними матеріалами, що наведені у списку рекомендованої літератури. Також можна використовувати додаткові навчальні матеріали (навчальні посібники, довідкові видання, електронні ресурси).

Контроль за самостійною роботою студентів з історичними картами здійснюється шляхом перевірки контурних карт та розв'язаних тестових запитань до картосхем на семінарських заняттях з відповідної теми та під час проміжного і підсумкового контролю.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Картографічні матеріали

1. Атлас з історії України (1900-1938 рр.). 10 клас /Упор. Д.Ісаєв, О.Мартинюк, О.Гісем. – К.: Інститут передових технологій, 2012. – 20 с.
2. Атлас з історії України (1939-2011 рр.) 11 клас /Упор. Д.Ісаєв, О.Мартинюк, О.Гісем. – К.: Інститут передових технологій, 2012. – 16 с.
3. Атлас з історії України (XVI-XVIII ст.). 8 клас /Упор. Д.Ісаєв, О.Мартинюк, О.Гісем. – К.: Інститут передових технологій, 2011. – 16 с.
4. Атлас з історії України (кінець XVIII-XIX ст.). 9 клас /Упор. Д.Ісаєв, О.Мартинюк, О.Гісем. – К.: Інститут передових технологій, 2012. – 16 с.
5. Атлас з історії України. 7 клас /Упор. Д.Ісаєв, О.Мартинюк, О.Гісем. – К.: Інститут передових технологій, 2012. – 16 с.
6. Атлас історії України: Науково-довідкове видання /Упор. Д.Ісаєв. – К.: Картографія, 2012. – 152 с.
7. Історія для допитливих. Атлас / Упоряд. Д. Ісаєв. – К.: Картографія, 2017. – 56 с.
8. Історія України. Ілюстрований атлас /Упор. Д.Ісаєв. – К.: Інститут передових технологій, 2008. – 40 с.
9. Україна. Хроніка історичних подій. Атлас / Упоряд. Д. Ісаєв. – К.: Картографія, 2016. – 128 с.

Електронні ресурси

1. <https://academia.in.ua> Освітній портал "Академія".
2. <https://history.vn.ua/atlas/> Атласи з історії України (5-11 класи)
3. <https://istzno.dp.ua/course/maps> Сайт історико-патріотичного клубу "Алатир"
4. <https://zno.osvita.ua/ukraine-history/> Тести ЗНО онлайн з історії України (2007-2019 рр.)
5. <http://osvita.ua/test/answers/> Завдання та відповіді на ЗНО з історії України (2009-2019 рр.)

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1 ДАВНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

I. Робота з історичними картами

Контурна карта № 1 УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ДОБУ РАННЬОГО ЗАЛІЗА

Завдання до роботи з контурною картою

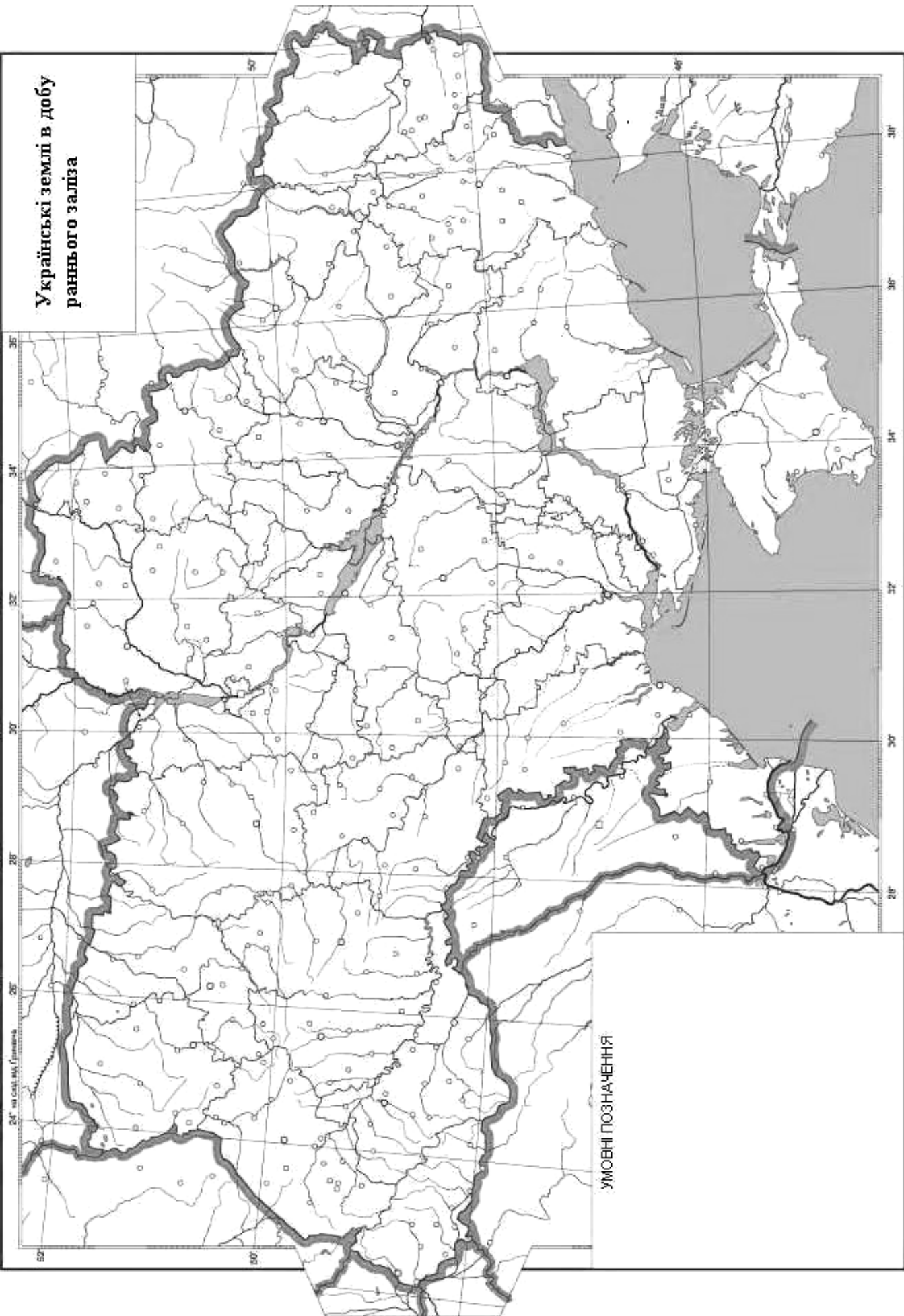
1. Позначте основні водні системи на території України та вкажіть грецькі еквіваленти їх назв;
2. Позначте регіон розселення киммерійців на українських землях (IX-VII ст. до н.е.);
3. Вкажіть скіфські племена та регіони їх розташування на українських землях.
4. Позначте скіфські археологічні пам'ятки (кургани, городища, столиці).
5. Позначте територію "Великої Скіфії" (VII-III ст. до н.е.) та "Малої Скіфії" (III ст. до н.е. – II ст. н.е.).
6. Позначте напрями руху сарматських племен.
7. Вкажіть грецькі міста-держави Північного Причорномор'я та Криму.
8. Зазначте територію Боспорського царства (V ст. до н.е. – IV ст. н.е.).

Допоміжні матеріали

1. Атлас історії України: Науково-довідкове видання /Упор. Д.Ісаєв. – К.: Картографія, 2012. – С. 16, 17, 18-19, 20-21.
2. Історія України. Ілюстрований атлас /Упор. Д.Ісаєв. – К.: Інститут передових технологій, 2008. – С. 6.

**Українські землі в добу
раннього заліза**

24° від східної долі Грінвіча

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

II. Тестові завдання до картосхем

1. Якою цифрою на картосхемі позначено місце розташування Мізинської стоянки - археологічної пам'ятки доби палеоліту?

- а) 1;
- б) 2;
- в) 3;
- г) 4.

2. Вкажіть назву археологічної культури, межі якої позначено на картосхемі.

- а) катакомбна;

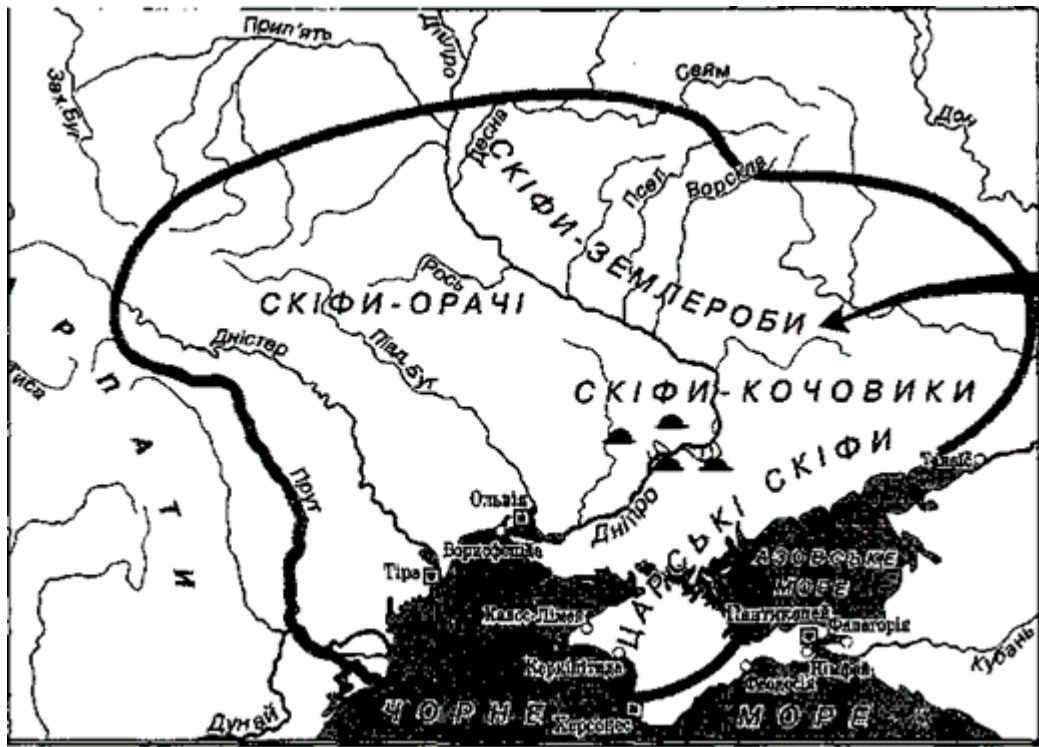
- б) трипільська;
- в) зарубинецька;
- г) черняхівська.

3. Вкажіть, археологічні пам'ятки якого народу доби раннього заліза зображено на мапі.

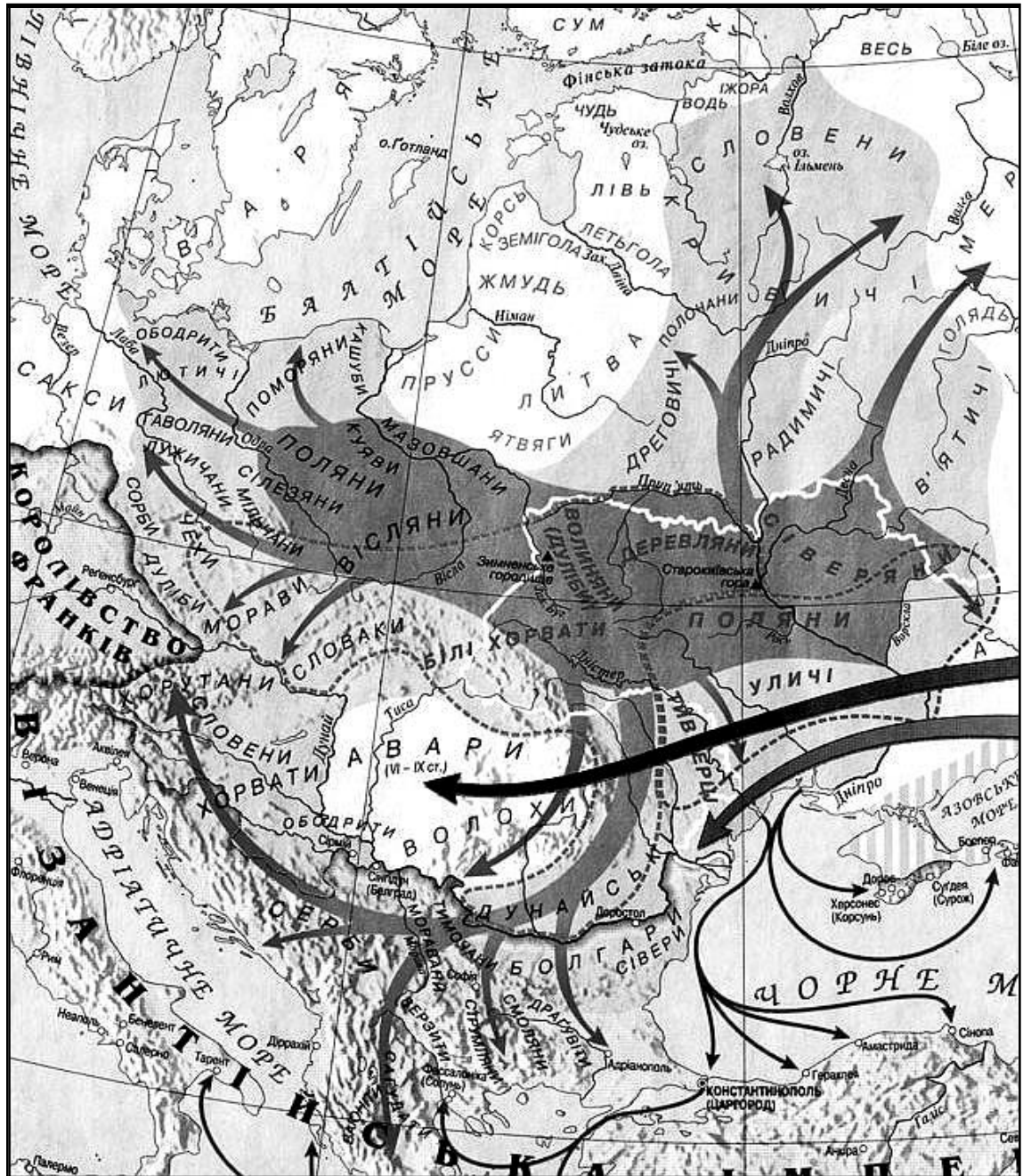
- а) кіммерійців;
- б) скіфів;
- в) сарматів;
- г) греків.

4. Який період відображено на карті?

- а) IX-VII ст. до н.е.;
- б) VII-III ст. до н.е.;
- в) II ст. до н. е. – II ст.;
- г) III-VII ст.

5. Вкажіть хронологічний період, коли вони відбувалися зазначені на картосхемі процеси:

- а) I–IV ст.;
- б) V–VII ст.;
- в) VIII–IX ст.;
- г) X–XI ст.

Тема 2 КНЯЖА ДОБА НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

I. Робота з історичними картами

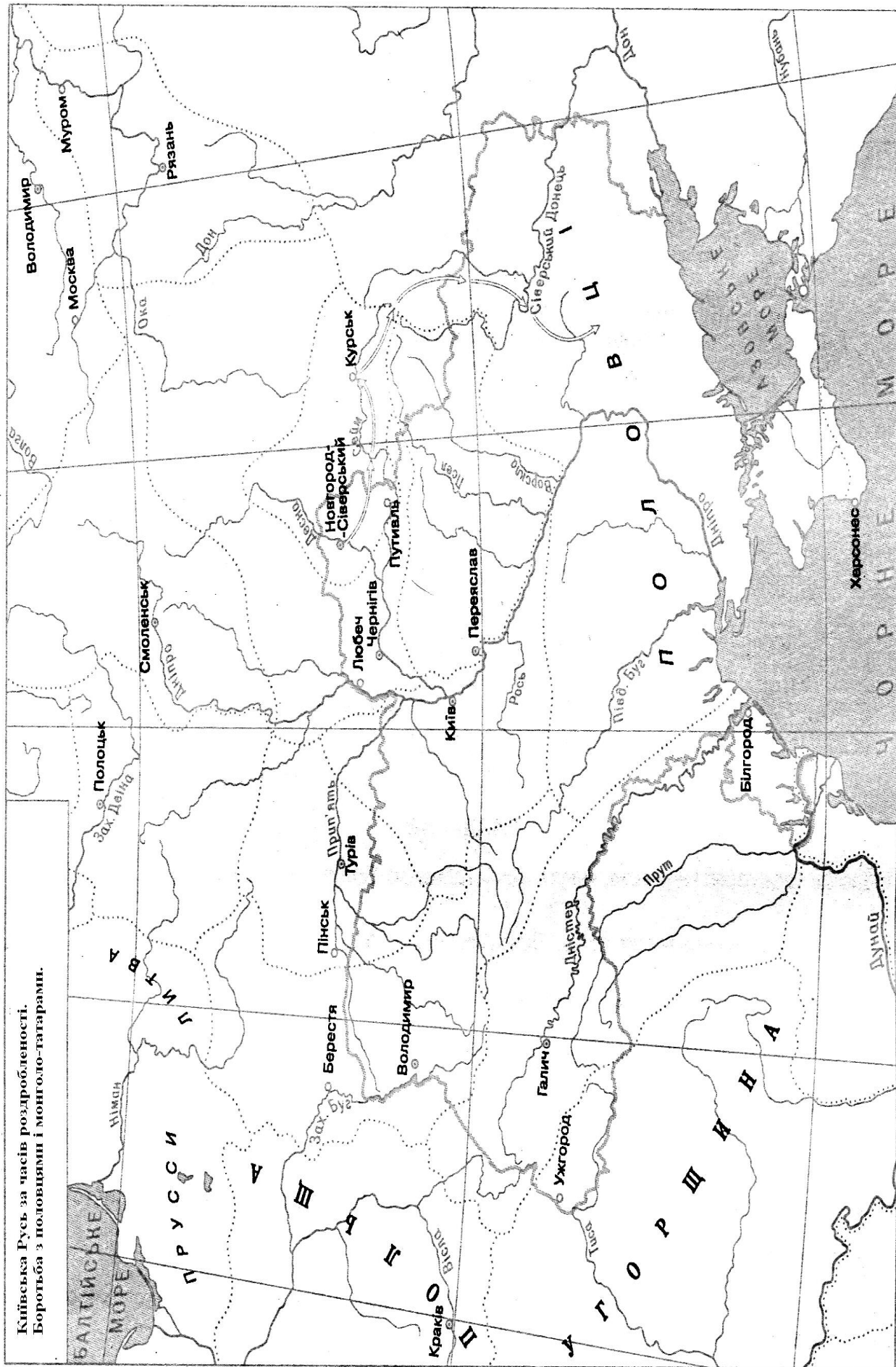
Контурна карта № 2 КИЇВСЬКА РУСЬ ЗА ЧАСІВ РОЗДРОБЛЕНOSTІ. БОРОТЬБА З ПОЛОВЦЯМИ І МОНГОЛО-ТАТАРАМИ

Завдання до роботи з контурною картою

1. Позначте території князівств, що існували на українських землях у другій половині XI – першій половині XIII ст.
2. Позначте напрямки половецьких нападів на Русь.
3. Вкажіть напрямки походів проти половців київського князя Володимира Мономаха та новгород-сіверського князя Ігоря Святославича.
4. Вкажіть місце і дату останньої крупної битви русичів з половцями.
5. Позначте напрямки першої монголо-татарської навали та навали під проводом хана Батия.
6. Вкажіть місце і дату першої битви об'єднаних русько-половецьких військ з монголо-татарами.
7. Позначте міста, захоплені монголами. Поряд вкажіть дату.

Допоміжні матеріали

1. Атлас історії України: Науково-довідкове видання /Упор. Д.Ісаєв. – К.: Картографія, 2012. – С. 35, 36, 38-39, 41.
2. Історія України. Ілюстрований атлас /Упор. Д.Ісаєв. – К.: Інститут передових технологій, 2008. – С. 14, 15.

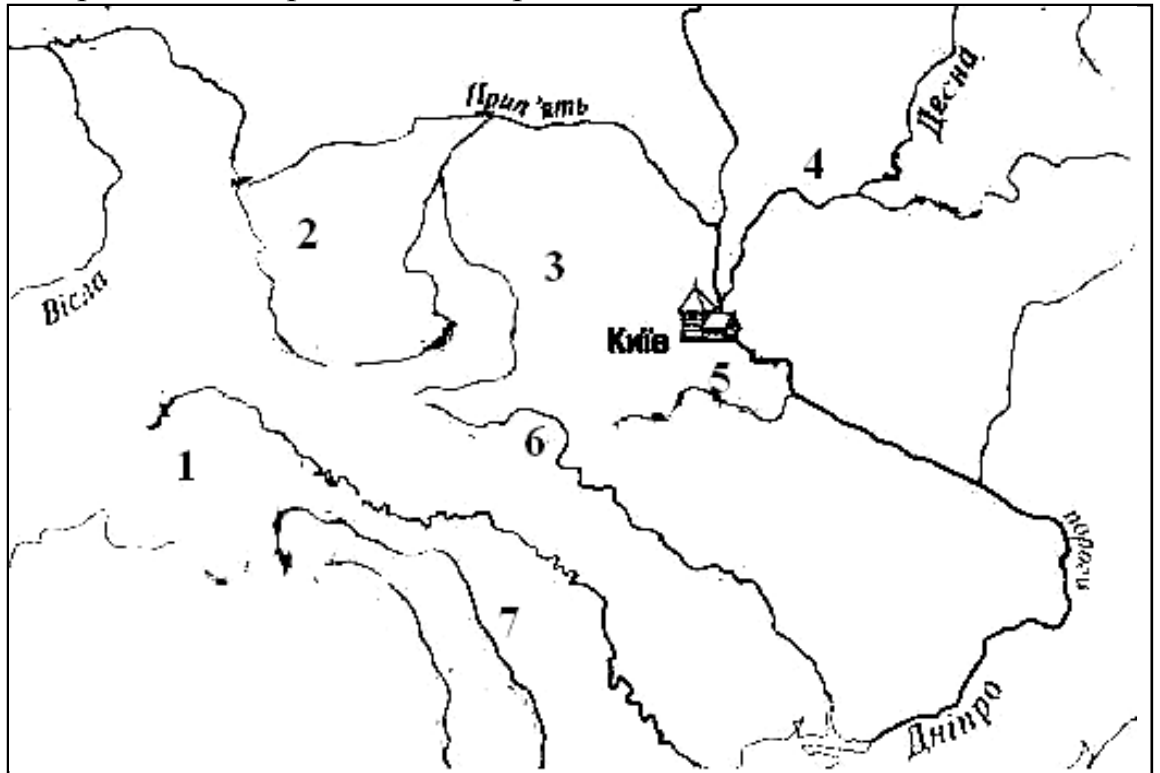
II. Тестові завдання до картосхем

1. Що на карті позначено суцільною жирною лінією?

- а) традиційний шлях збирання полюддя за часів князювання Олега;
- б) шлях місії єпископа Адальберга до Києва та Константинополя;
- в) походи князя Святослава на Новгород і Візантію;
- г) військово-торговельний «шлях із варягів у греки».

2. Вкажіть, якою цифрою на картосхемі позначено місце проживання племені, що в 945 р. повстало проти князя Ігоря та вбило його:

- а) 1;
- б) 2;
- в) 3;
- г) 4;
- д) 5;
- е) 6;
- ж) 7.

3. За часів правління якого князя Київської Русі державні кордони виглядали так, як позначено на картосхемі?

- а) Аскольда;
- б) Ігоря;
- в) Володимира Великого;
- г) Ярослава Мудрого.

4. Визначте, військові походи якого князя Київської Русі зображено на карті:

- а) Кия та Аскольда;
- б) Олега та Ігора;
- в) Ольги та Святослава;
- г) Володимира Великого та Ярослава Мудрого.

5. Який князь відіграв провідну роль в організації походів, напрямки яких позначено на карті?

- а) Ярослав Мудрий;
- б) Володимир Мономах;
- в) Ярослав Осмомисл;
- г) Данило Галицький.

Тема 3
УКРАЇНА ПІД ВЛАДОЮ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ
(друга половина XIV – перша половина XVII ст.)

I. Робота з історичними картами

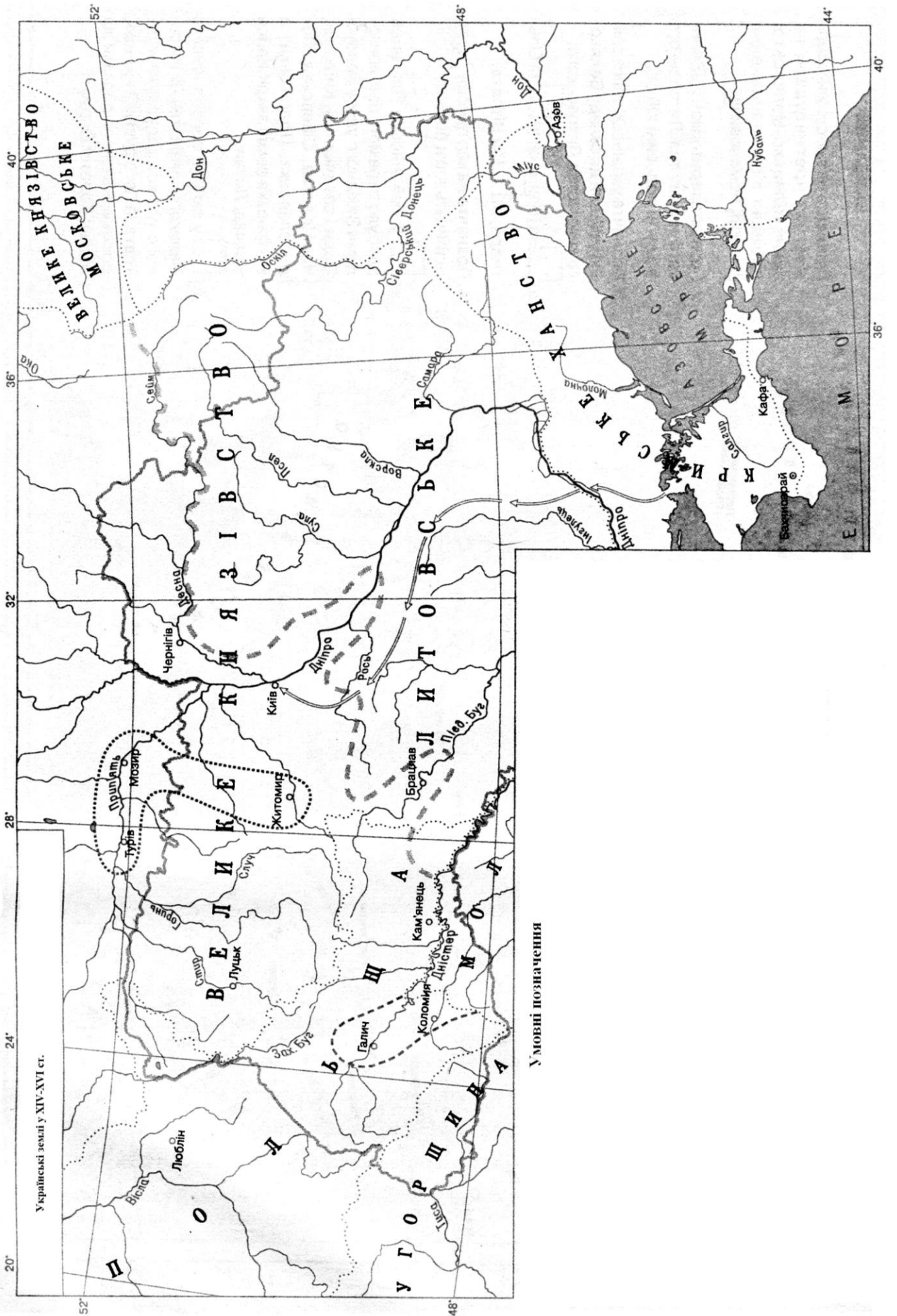
Контурна карта № 3
УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У XIV-XVI СТ.

Завдання до роботи з контурною картою

1. Позначте українські землі, що належали Польському королівству, Угорському королівству, Великому князівству Литовському, Великому князівству Московському та Молдавському князівству.
2. Зазначте центри князівств і поряд вкажіть дату їх ліквідації.
3. Позначте українські землі, які відповідно до Люблінської унії увійшли до складу Польщі.
4. Позначте кордони Кримського ханства.
5. Позначте напрямок першого походу кримських татар на Київ. Поряд вкажіть дату.
6. Зазначте шляхи татарських нападів на українські землі.
7. Вкажіть землі запорозьких козаків та місце розташування Хортицької Січі.

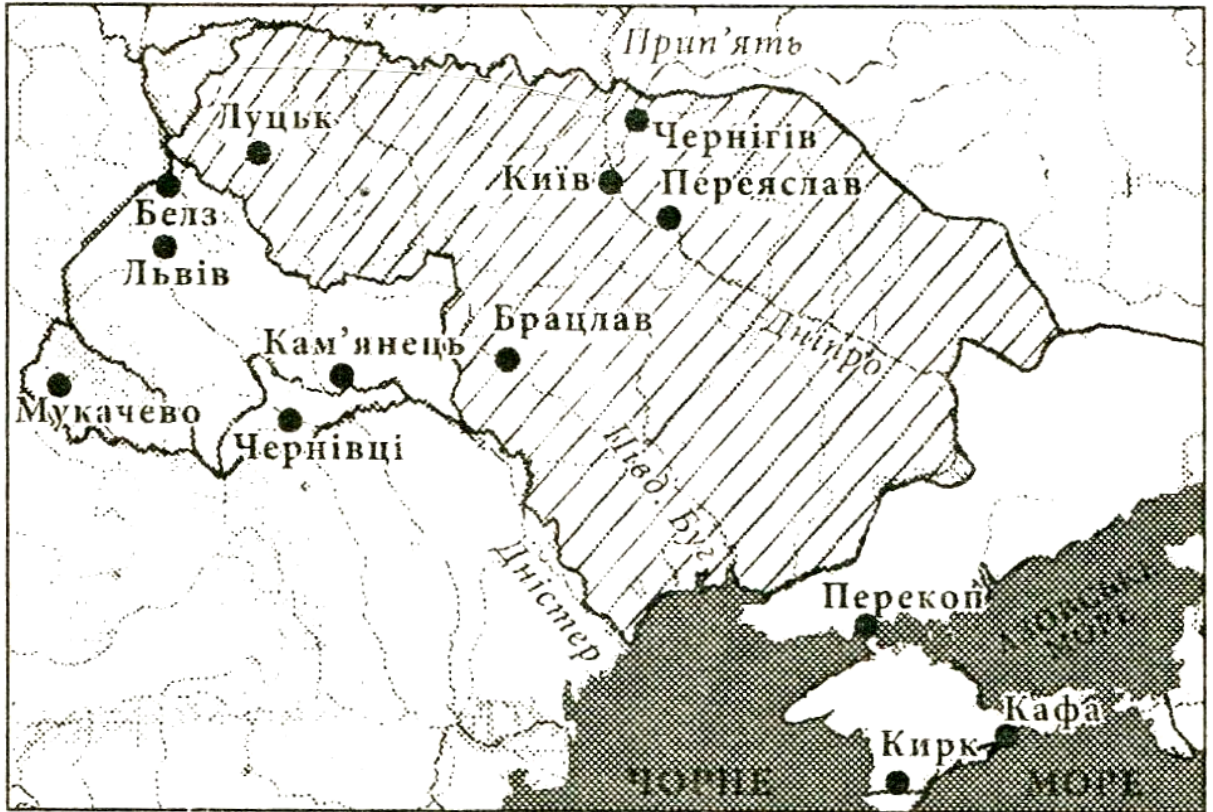
Допоміжні матеріали

1. Атлас історії України: Науково-довідкове видання /Упор. Д.Ісаєв. – К.: Картографія, 2012. – С. 44-45, 46-47, 50-51.
2. Історія України. Ілюстрований атлас /Упор. Д.Ісаєв. – К.: Інститут передових технологій, 2008. – С. 17, 20, 21.

II. Тестові завдання до картосхем

1. Вкажіть назву держави, у складі якої у XV ст. перебували заштриховані на карті українські землі:

- а) Молдовське князівство;
б) Польське королівство;
в) Велике князівство Литовське;
г) Угорське королівство.
2. Якою цифрою позначено на карті українські землі, що входили до складу Польського королівства до укладення Люблінської унії?

- а) 1;
б) 2;
в) 3;
г) 4.

3. В результаті яких історичних подій виникла держава, позначена на картосхемі штрихуванням?

- а) відокремлення від Великого князівства Литовського;
 - б) територіальних зазіхань Московської держави;
 - в) завоювань Османської імперії;
 - г) розпаду Золотої Орди.
4. Якою цифрою позначено регіон, що НЕ ВХОДИВ до складу Речі Посполитої впродовж 1569–1795 рр.?

- а) 1;
- б) 2;
- в) 3;
- г) 4.

5. Зовнішньополітичну діяльність якого гетьмана можна схарактеризувати, спираючись на подану карту?

- а) Д. Вишневецького;
- б) П. Сагайдачного;
- в) Б. Хмельницького;
- г) П. Дорошенка.

Тема 4
УКРАЇНА ЗА ЧАСІВ КОЗАЦЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ
(середина XVII – кінець XVIII ст.)

I. Робота з історичними картами

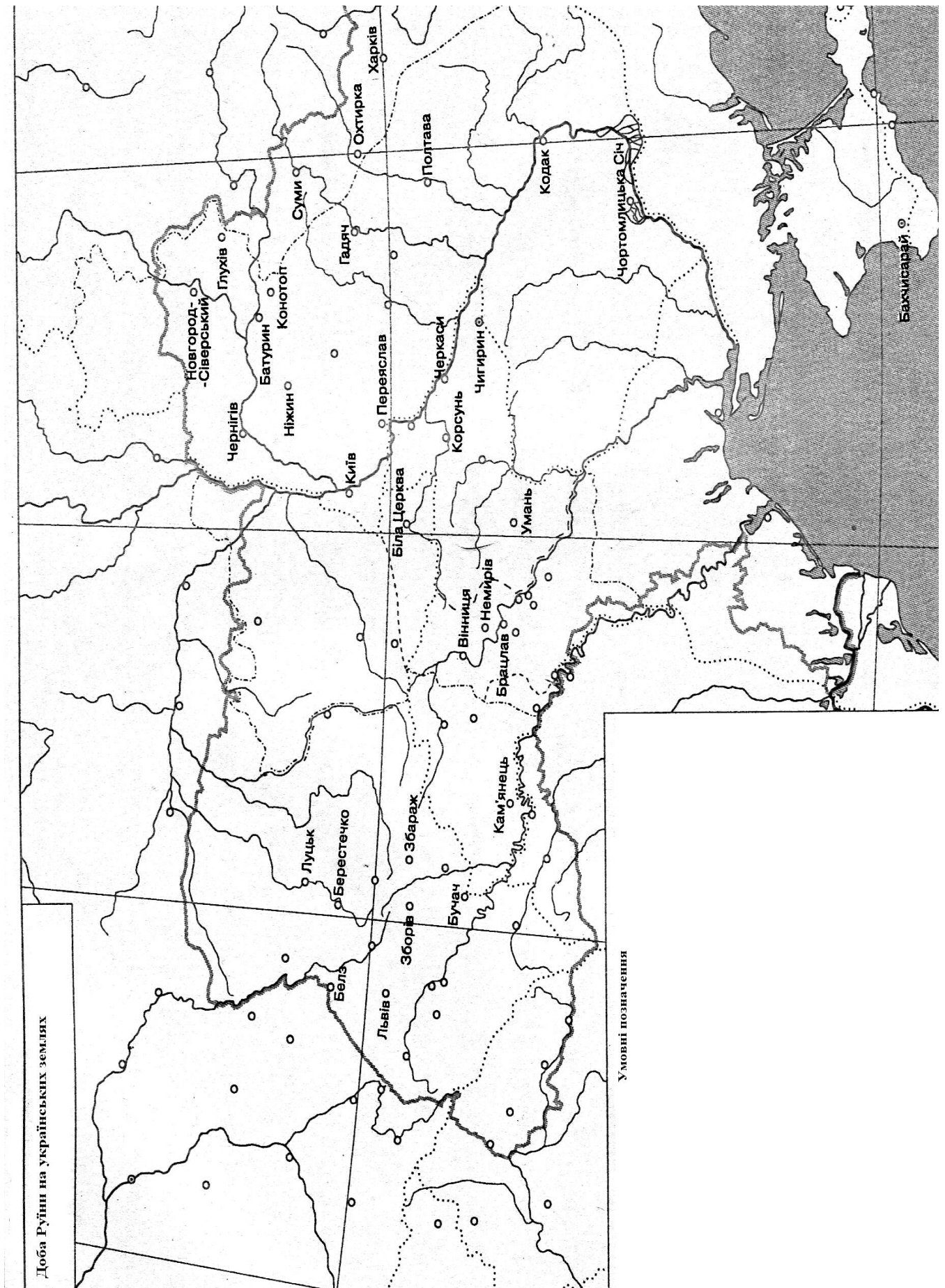
Контурна карта № 4
ДОБА РУЇНИ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

Завдання до роботи з контурною картою

1. Позначте територію, яка перебувала під контролем Війська Запорозького у 1657 р.
2. Вкажіть дату перемоги військ І.Виговського над московським військом.
3. Вкажіть дату проведення Чорної ради, на якій гетьманом було обрано І.Брюховецького.
4. Позначте кордон між Московським царством та Річчю Посполитою відповідно до Андрусівського перемир'я.
5. Позначте територію, на яку поширювалася влада Павла Тетері (1663-1665 рр.).
6. Позначте територію, підвладну Івану Брюховецькому (1663-1668 рр.).
7. Позначте територію козацької держави, об'єднаної Петром Дорошенком.
8. Зазначте територію, контрольовану Запорозькою Січчю.

Допоміжні матеріали

1. Атлас історії України: Науково-довідкове видання /Упор. Д.Ісаєв. – К.: Картографія, 2012. – С. 62-63, 64-65, 66-67.
2. Історія України. Ілюстрований атлас /Упор. Д.Ісаєв. – К.: Інститут передових технологій, 2008. – С. 24, 25.

II. Тестові завдання до картосхем

1. Визначте, перебіг подій якого періоду Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. відображено на карті:

- а) від початку збройного виступу до Зборівського договору;
 б) від Переяславської ради до Віленського перемир'я;
 в) від Білоцерківського договору до Переяславської ради;
 г) від Зборівського до Білоцерківського договору.
2. На якій з картосхем позначено територію Гетьманщини, «...де його королівська милість дозволяє мати сорок тисяч війська запорозького, укладення реєстру козаків довіряє гетьманові Війська Запорозького, а посади всілякі обіцяє роздавати тут обивателям віри православної грецької»?

1.

2.

3. 4.

- а) 1;
- б) 2;
- в) 3;
- г) 4.

3. В якому році відбулися події, зображені на картосхемі?

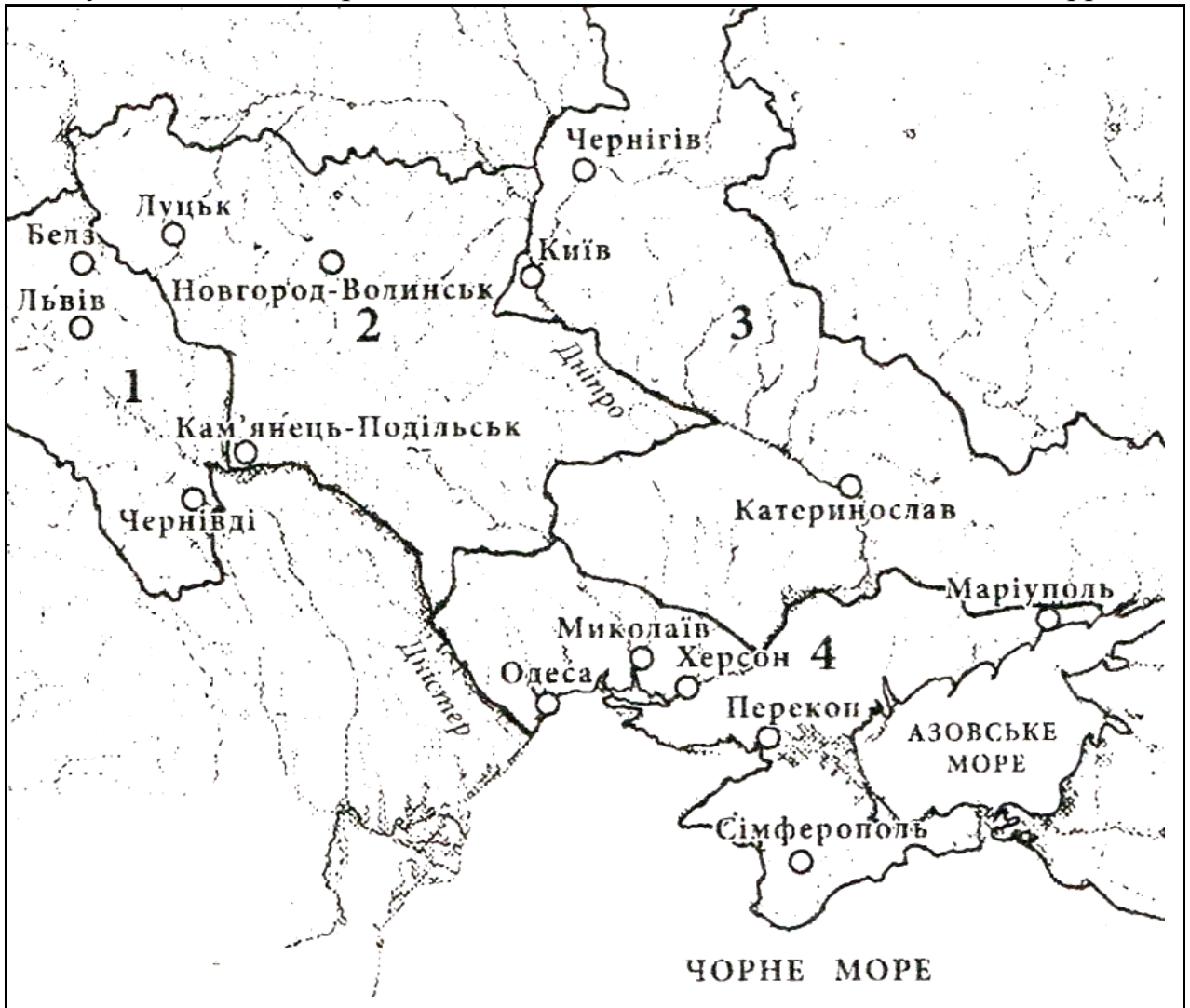
- а) 1648 р.;
- б) 1649 р.;
- в) 1651 р.;
- г) 1652 р.

4. Діяльність якого гетьмана можна характеризувати, спираючись на подану карту?

- П. Тетері;
- І. Самойловича;
- Ю. Хмельницького;
- І. Мазепи.

5. Вкажіть цифру, якою на карті позначено українські землі, що увійшли до складу Російської імперії внаслідок поділів Речі Посполитої 1772-1795 рр.:

- а) 1;
- б) 2;
- в) 3;
- г) 4.

Тема 5
ПЕРІОД БОРОТЬБИ ЗА УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ВІДРОДЖЕННЯ
(XIX - початок XX ст.)

I. Робота з історичними картами

Контурна карта № 5

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК І СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ
НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТ.**

Завдання до роботи з контурною картою

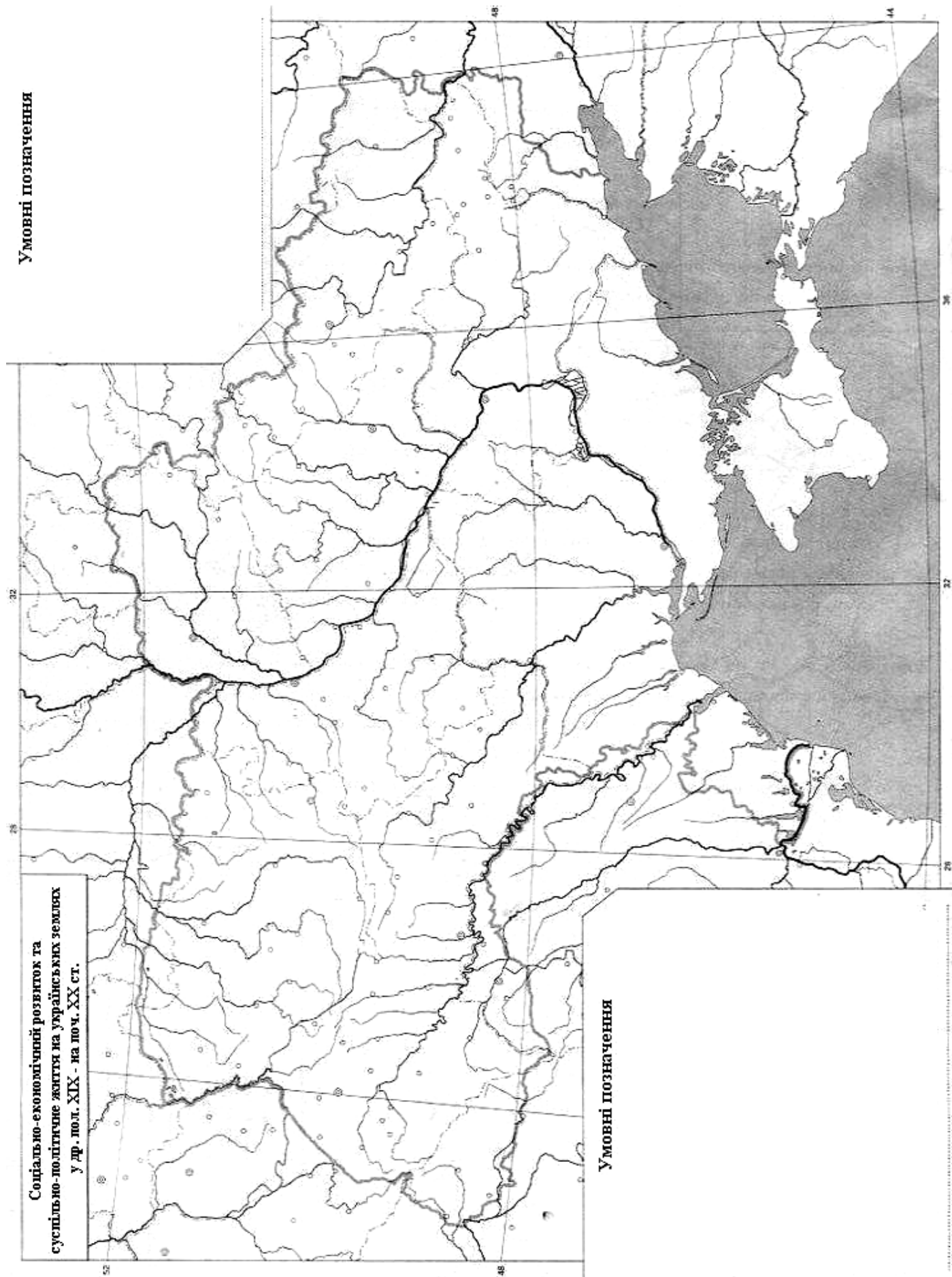
1. Позначте на карті державний кордон між Австрійською та Російською імперіями.
2. Позначте межі українських губерній у складі Російської імперії та їх центри.
3. Позначте території, охоплені селянськими виступами у 1855-1860 рр.:
 - "Київська козаччина";
 - "Похід у Таврію за волею".
4. Заштрихуйте різними кольорами губернії, в яких внаслідок селянської реформи 1861 р. селянські наділи:
 - збільшилися на 10-20%;
 - збільшилися більше ніж на 20%;
 - зменшилися на 10-20%;
 - зменшилися більше ніж на 20%.
5. Заштрихуйте регіони, охоплені селянським рухом у 1861-1865 рр., де кількість повсталих сіл була:
 - близько 20;
 - понад 30;
 - понад 90.
6. Підпишіть центри масових селянських виступів (понад 1000 осіб) у другій половині XIX ст.
7. Позначте місця діяльності:
 - народницьких гуртків;
 - соціал-демократичних гуртків.
8. Вкажіть рік створення "Братства тарасівців" у місці його заснування.

Допоміжні матеріали

1. Атлас історії України: Науково-довідкове видання /Упор. Д.Ісаєв. – К.: Картографія, 2012. – С. 84-85, 87, 88.
2. Атлас з історії України (кінець XVIII-XIX ст.). 9 клас /Упор. Д.Ісаєв, О.Мартинюк, О.Гісем. – К.: Інститут передових технологій, 2012. – С. 9-11, 12.

Умовні позначення

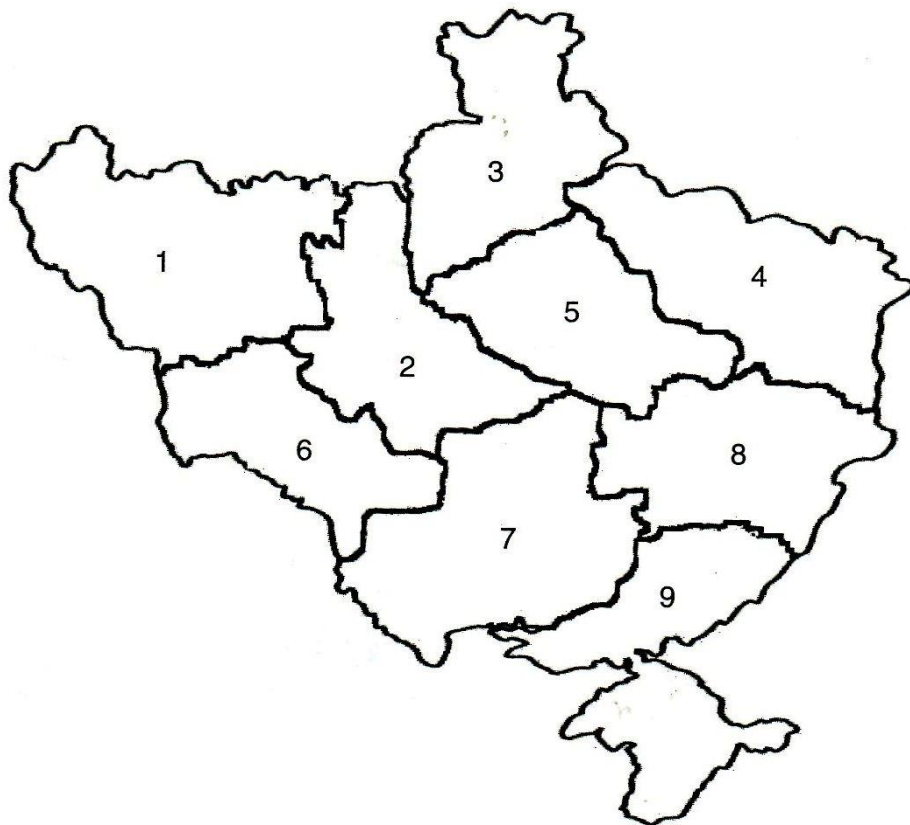
**Соціально-економічний розвиток та
суспільно-політичне життя на українських землях
у др. пол. XIX - на поч. XX ст.**

Умовні позначення

II. Тестові завдання до картосхем

1. Яке генерал-губернаторство Російської імперії складалося з українських губерній, позначені на картосхемі цифрами 7, 8, 9.

- а) Малоросійське;
б) Київське;
в) Новоросійське.
2. На картосхемі штрихуванням позначено регіон, до якого наприкінці XIX — на початку XX ст. спрямовувалися іноземні інвестиції у

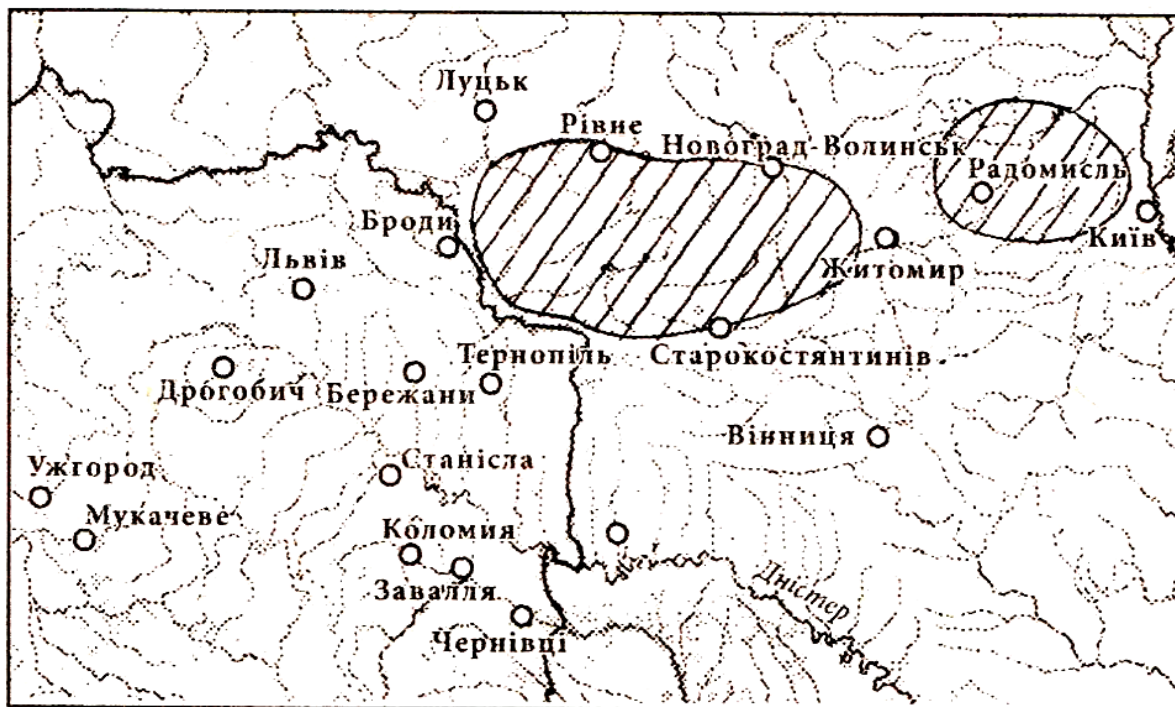
- а) видобування кам'яного вугілля та виплавку чорних металів;
- б) вирощування цукрового буряку та виробництво цукру;
- в) розведення худоби та переробку м'яса й шкіри на експорт;
- г) видобування нафти та виробництво нафтопродуктів.

3. Якою цифрою позначено на карті місто, де було відкрито перший університет у Наддніпрянській Україні?

- а) 1;
- б) 2;
- в) 3;
- г) 4.

4. Вкажіть подію суспільно-політичного життя на українських землях другої половини XIX ст., територію поширення якої позначено на карті:

- а) культурно-просвітницький рух хлопоманів;
- б) польське національно-визвольне повстання;
- в) культурно-просвітницька діяльність громад;
- г) організоване народниками "ходіння в народ".

5. Перебіг яких подій Першої світової війни відображено на карті?

- а) Галицької битви (1914 р.)
- б) Карпатської операції (1915 р.)
- в) Горлицької операції (1915 р.)
- г) Брусиловського прориву (1916 р.)

Тема 6
УКРАЇНА В ДОБУ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ
(1917-1920 рр.)

I. Робота з історичними картами

Контурна карта № 6

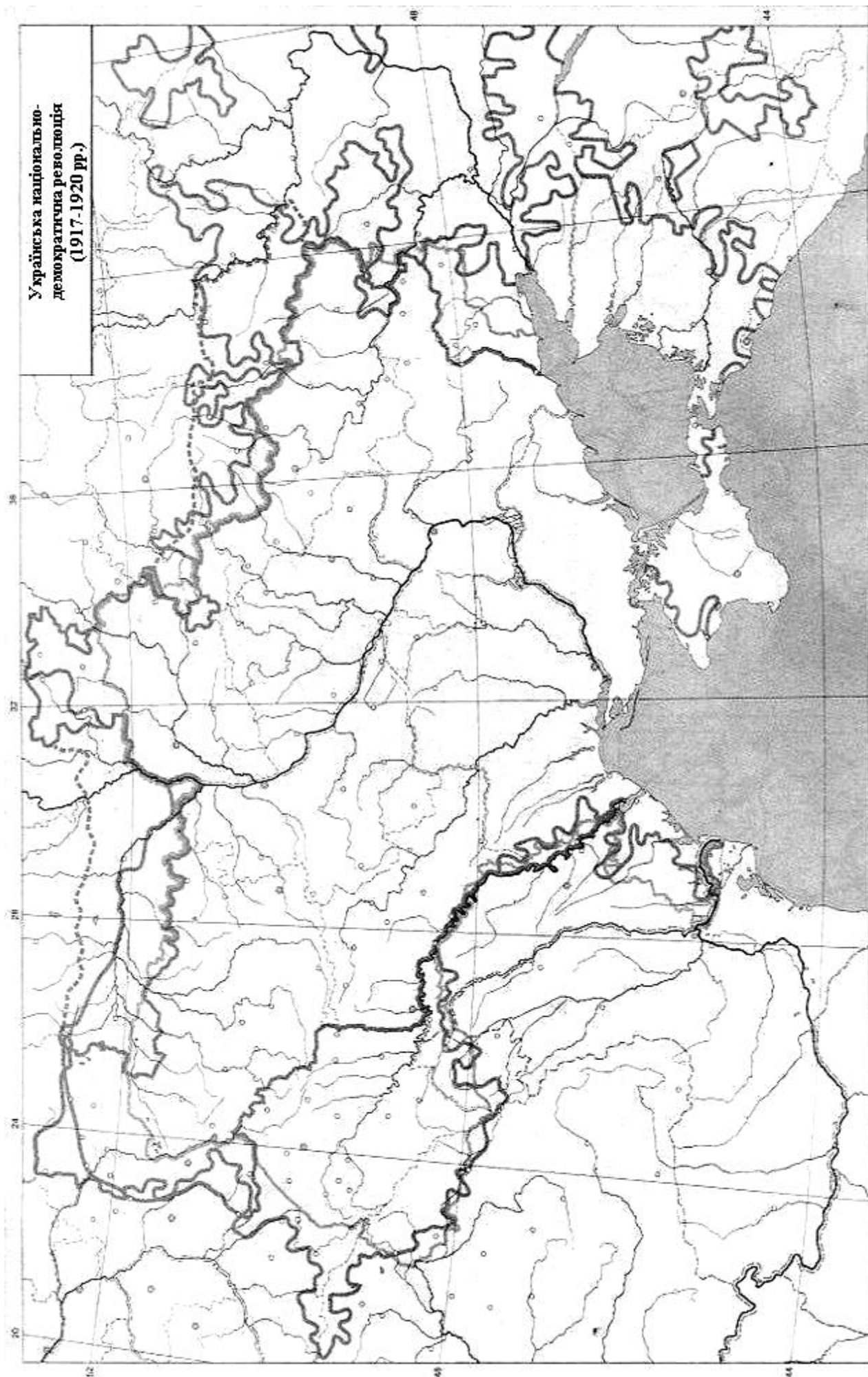
УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНА РЕВОЛЮЦІЯ (1917-1920 РР.)

Завдання до роботи з контурною картою

1. Позначте межі розселення українців на початку ХХ ст.
2. Зафарбуйте різними кольорами території:
 - автономної України за "Тимчасовою інструкцією Генеральному Секретаріатові Тимчасового уряду на Україні";
 - на які було поширено владу Генерального Секретаріату після падіння Тимчасового уряду;
3. Підпишіть назви тимчасових радянських республік, утворених більшовиками.
4. Обведіть різними кольорами:
 - кордони УНР за Брест-Литовським мирним договором;
 - межі території, приналежність яких до України залишалася спірною.
5. Заштрихуйте:
 - території, приєднані до Української Держави гетьмана П.Скоропадського;
 - територію Західноукраїнської Народної Республіки, відповідно до ухвали Української національної ради, і підпишіть її столицю.
6. Обведіть різними кольорами територію, яка контролювалася Директорією УНР:
 - на 22 січня 1919 р.;
 - на початок червня 1919 р.;
 - у липні 1919 р.;
 - на кінець березня 1920 р.
7. Позначте кордон Української Соціалістичної Радянської Республіки у 1921 р.

Допоміжні матеріали

1. Атлас історії України: Науково-довідкове видання /Упор. Д.Ісаєв. – К.: Картографія, 2012. – С. 98-99, 100-101, 102, 103, 104, 105.
2. Атлас з історії України (1900-1938 рр.). 10 клас /Упор. Д.Ісаєв, О.Мартинюк, О.Гісем. – К.: Інститут передових технологій, 2012. – С. 8-10, 12-14.

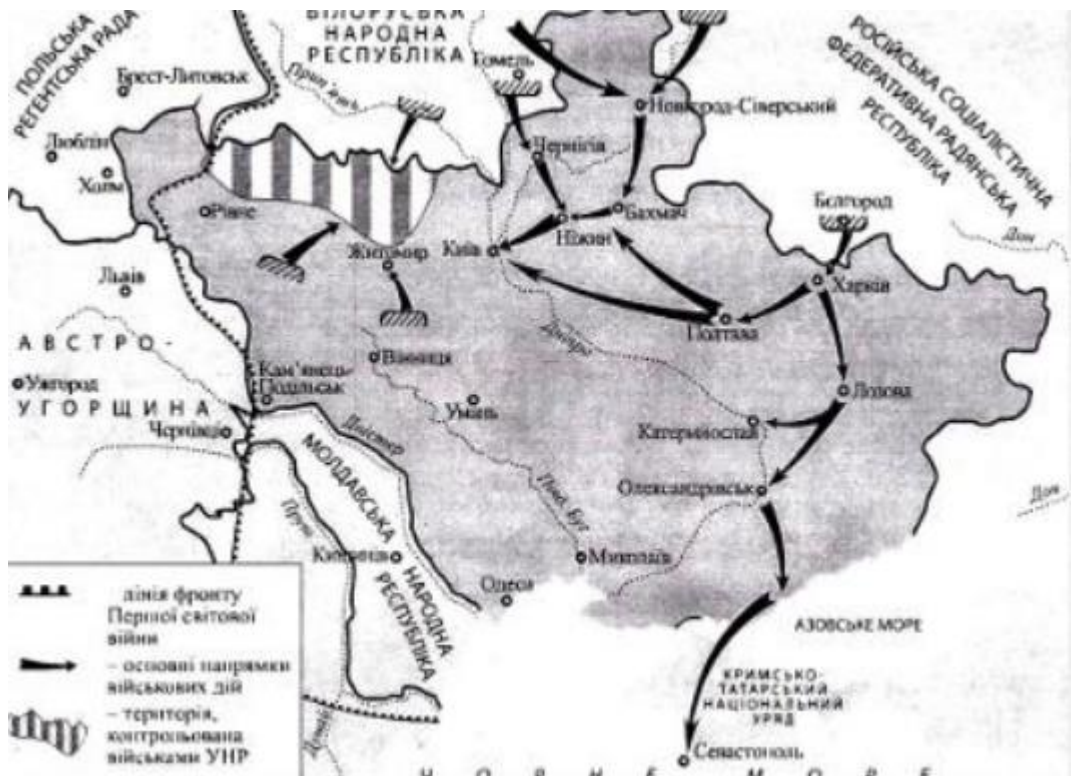

II. Тестові завдання до картосхем

1. Визначте, територію якого державного утворення позначено на карті:

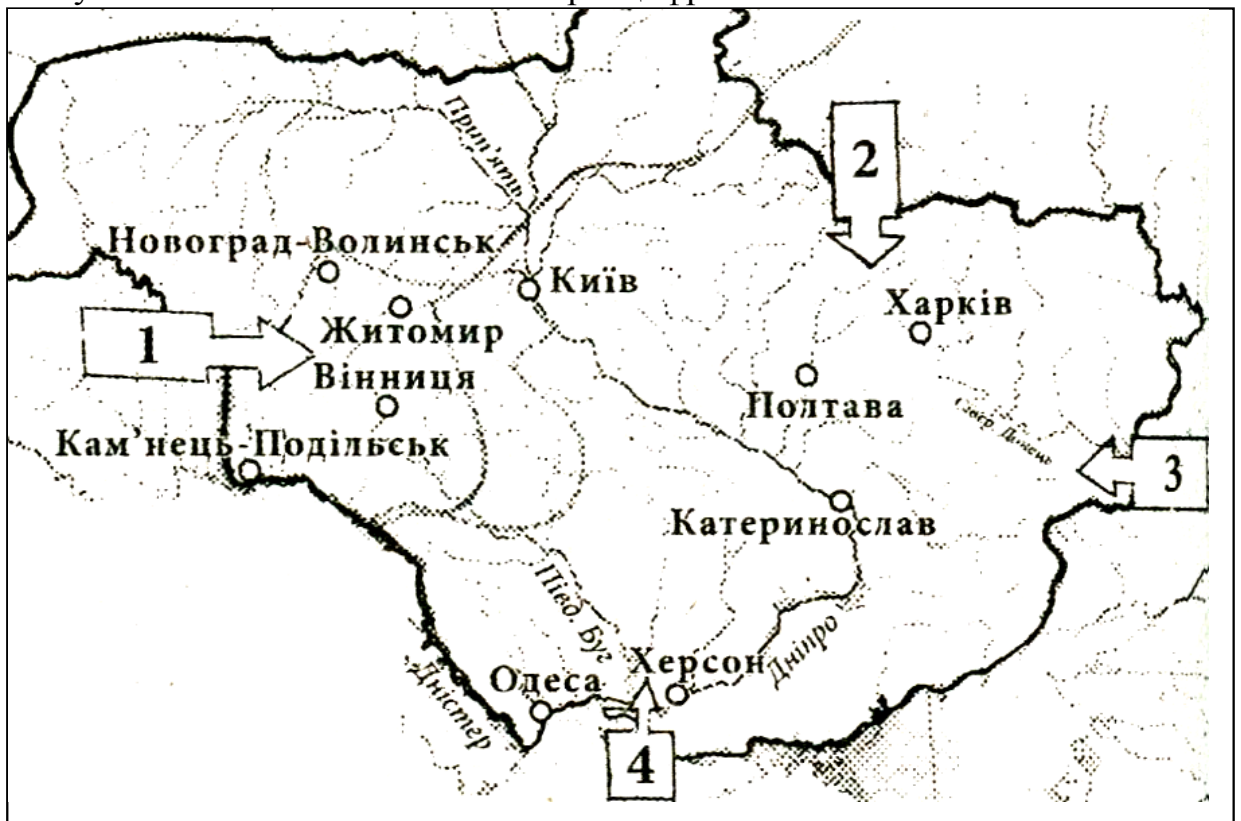

- а) Української Народної Республіки (листопад 1917 р.);
 - б) Української Держави П. Скоропадського (квітень 1918 р.);
 - в) Української Народної Республіки (січень 1919 р.);
 - г) Української Соціалістичної Радянської Республіки (березень 1921 р.).
2. Перебіг яких подій відображено на карті?

- а) першої війни радянської Росії проти УНР (грудень 1917 — лютий 1918 рр.)

- б) «Чортківської офензиви» Української галицької армії (червень 1919 р.)
 - в) польсько-радянської війни (квітень — жовтень 1920 р.)
 - г) Другого «Зимового походу» Армії УНР (листопад 1921 р.)
3. Проаналізуйте військово-політичну ситуацію в Україні у 1919 р. і вкажіть, наступ яких військ позначено на карті цифрою 4:

- а) радянських військ;
- б) армії Антанти;
- в) польської армії;
- г) армії Денікіна.

4. Хто очолював державне утворення, територію якого позначено на картосхемі штрихуванням, на початку 1920-х років?

- а) С. Петлюра;
- б) Х. Раковський;
- в) Є. Петрушевич;
- г) М. Грушевський.

Тема 7
РАДЯНСЬКА УКРАЇНА (1921-1991 рр.)

I. Робота з історичними картами

Контурна карта № 7
УКРАЇНА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

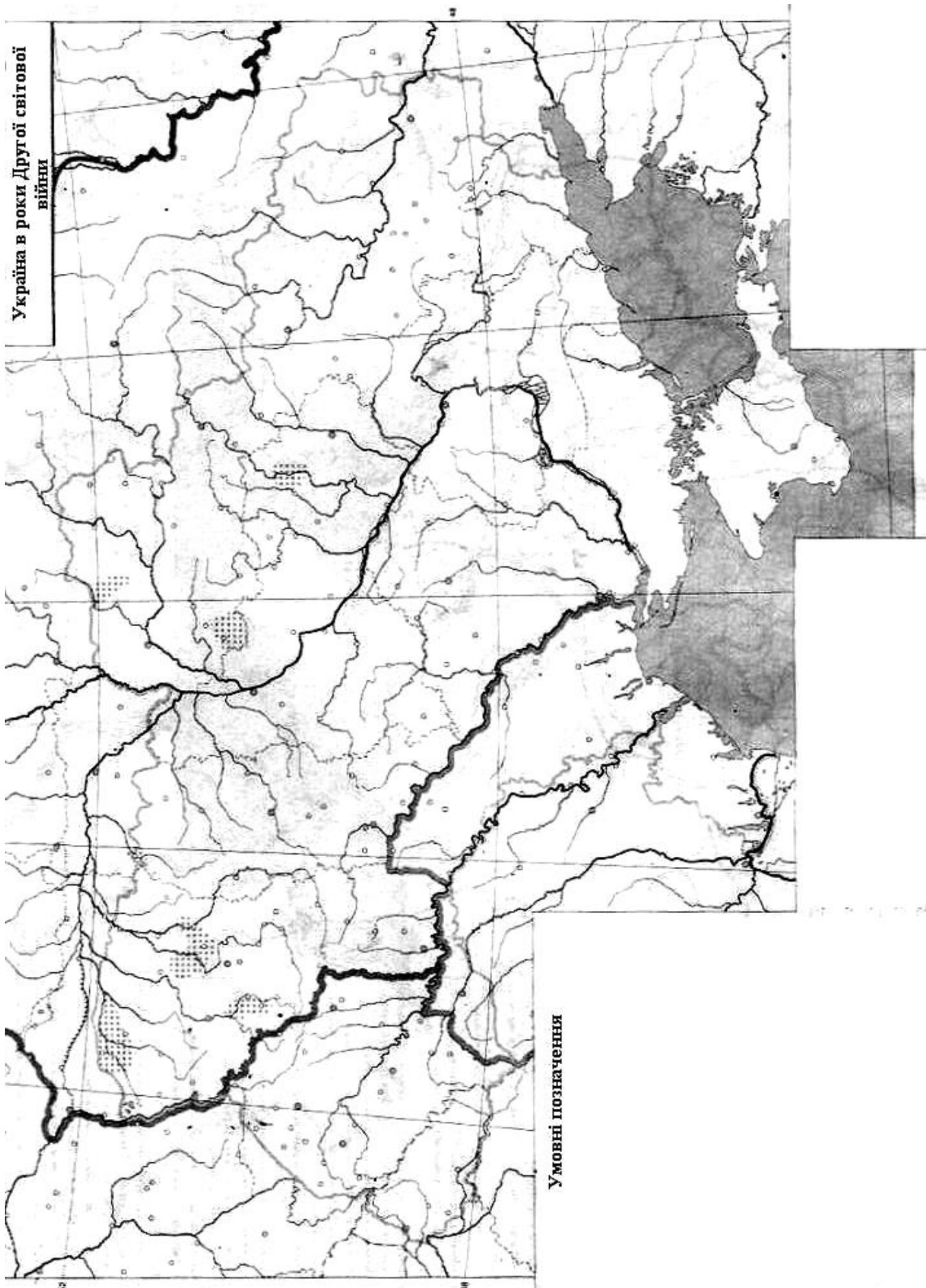
Завдання до роботи з контурною картою

1. Позначте межі суцільної україномовної території напередодні Другої світової війни.
2. Обведіть західний кордон Радянського союзу:
 - напередодні Другої світової війни;
 - напередодні Великої вітчизняної війни.
3. Укажіть лінію розподілу Польщі, визначену таємним протоколом до Пакту Молотова-Ріббентропа.
4. Заштрихуйте різними кольорами території:
 - передані СРСР і включені до складу УРСР внаслідок укладення радянсько-німецької угоди від 28 вересня 1939 р.;
 - передані Румунією Радянському Союзові і включені до складу СРСР 28 червня - 2 серпня 1940 р.
5. Обведіть східну межу територій, окупованих Німеччиною та її союзниками до листопада 1942 р.
6. Біля Києва, Одеси і Севастополя вкажіть дати оборони цих міст.
7. Зафарбуйте різними кольорами українські території:
 - включені до "Великої Німеччини";
 - включені до "Великої Румунії";
 - окремої окупаційної зони, підпорядкованої німецькому командуванню;
 - "Трансністрії";
 - дистрикту "Галичина";
 - рейхскомісаріату "Україна".
8. Підпишіть міст-центри:
 - рейхскомісаріату "Україна", "Трансністрії" та польського генерал-губернаторства;
 - дистрикту "Галичина" та генеральних округ рейхскомісаріату "Україна".

Допоміжні матеріали

1. Атлас історії України: Науково-довідкове видання /Упор. Д.Ісаєв. – К.: Картографія, 2012. – С. 116, 117, 120.
2. Атлас з історії України (1939-2011 рр.) 11 клас /Упор. Д.Ісаєв, О.Мартинюк, О.Гісем. – К.: Інститут передових технологій, 2012. – С. 1, 2, 4.

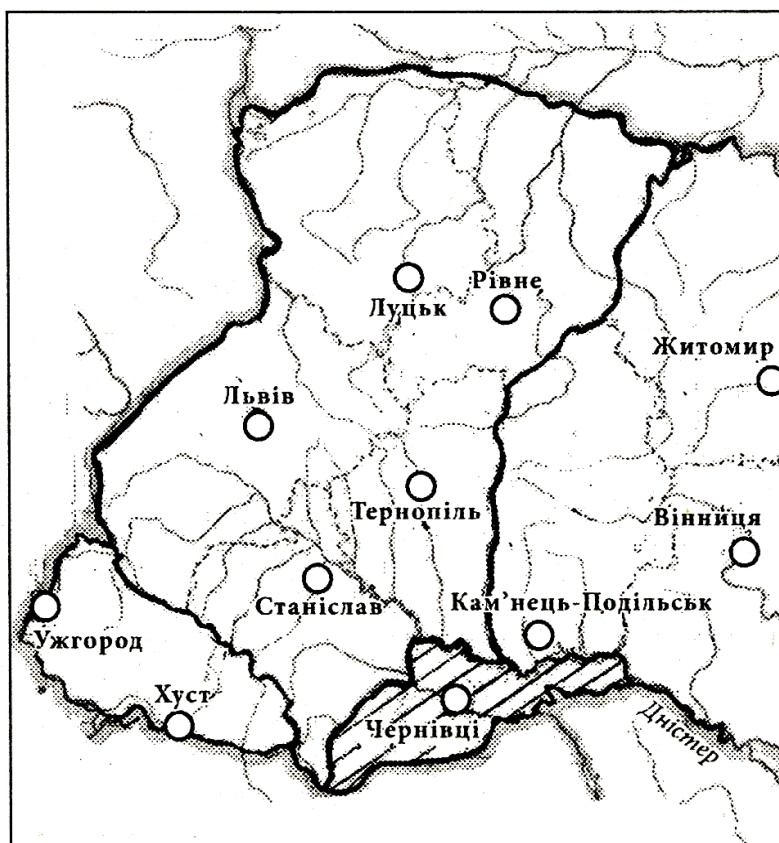
Україна в роки Другої світової
війни

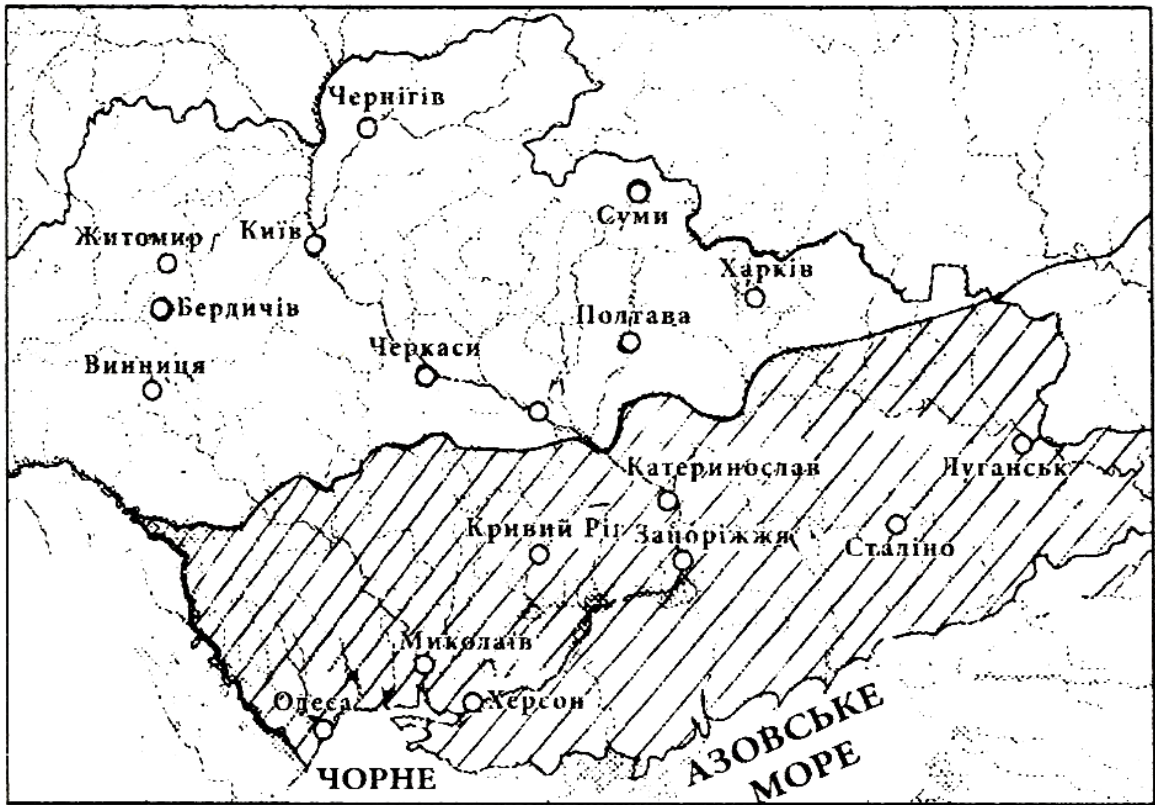
Умовні позначення

II. Тестові завдання до картосхем

1. Вкажіть назву держави, до якої у міжвоєнний період входили західноукраїнські землі, заштриховані на карті:

- а) Польща;
б) Румунія;
в) Угорщина;
г) Чехословаччина.
2. Вкажіть, які території УСРР періоду НЕПу заштриховано на карті:

- а) території, уражені голодом 1921-1923 рр.;
 - б) контролювану Добровольчою армією генерала А. Денікіна в жовтні 1919 р.
 - в) українські території, приєднані до РСФРР у 1925 р.;
 - г) території, передані Польщі за Ризьким мирним договором.
3. Яке адміністративне окупаційне утворення часів Другої світової війни позначене на картосхемі цифрою 2?

- а) рейхскомісаріат «Україна»;
- б) дистрикт «Галичина» у складі Генерал-губернаторства;

- в) рейхскомісаріат «Остланд»;
- г) провінція «Трансністрія» під управлінням румунської адміністрації.

4. Перебіг подій якого періоду Великої Вітчизняної війни відображено на карті?

- а) вересень — грудень 1943 р.
- б) січень — травень 1944 р.
- в) серпень — жовтень 1944 р.
- г) лютий — квітень 1945 р.

5. Якою цифрою на картосхемі позначено регіон, що увійшов до складу УРСР у 1954 р.?

- а) 1;
- б) 2;
- в) 3;
- г) 4.

Тема 8 НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА

І. Робота з історичними картами

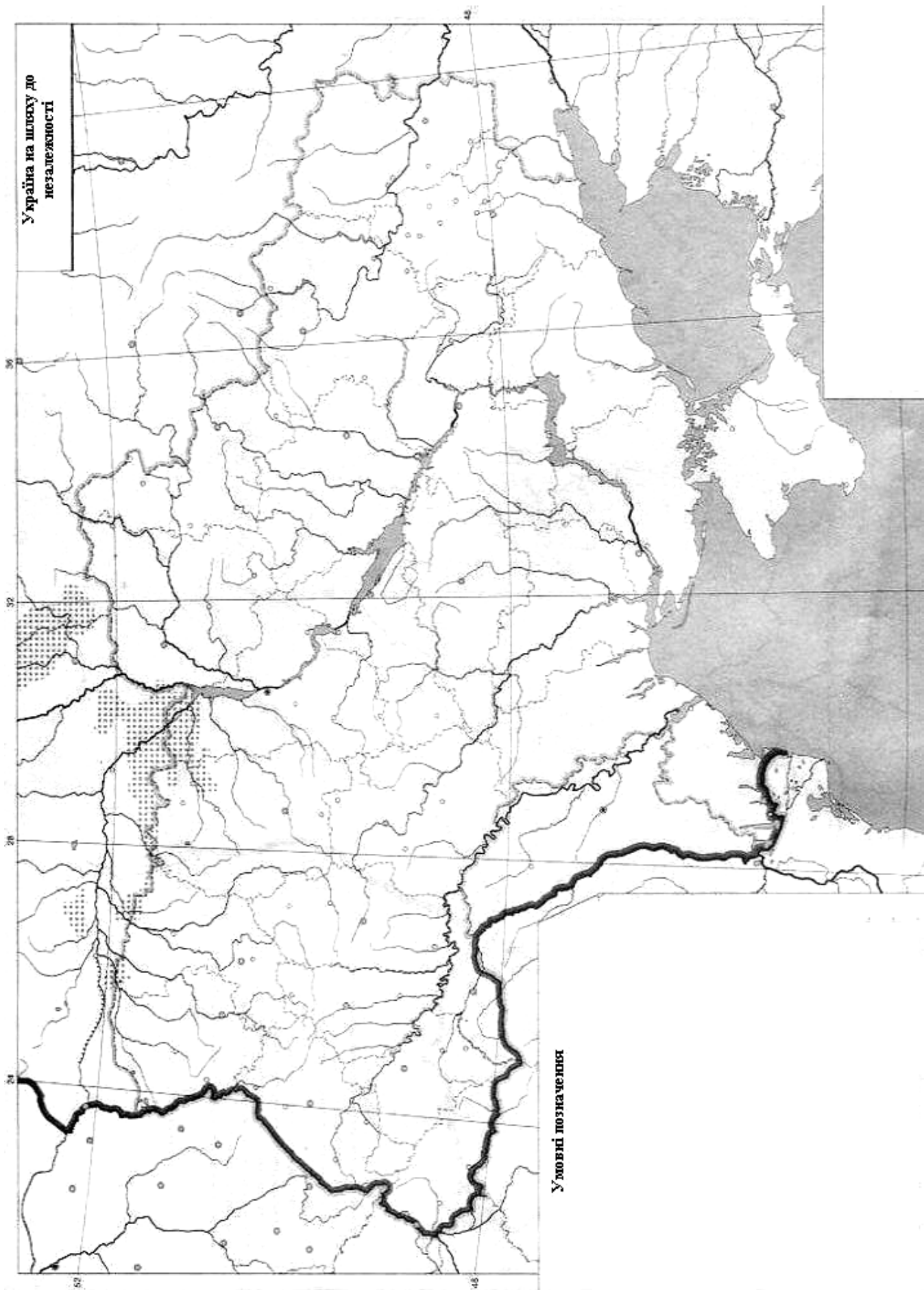
Контурна карта № 8 УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ДО НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Завдання до роботи з контурною картою

1. Накресліть лінію "живого ланцюга" у січні 1990 р.
2. Позначте міста, де відбулися наступні події:
 - перше офіційне підняття прапору над державною установою. Вкажіть дату цієї події;
 - перша демонстрація під синьо-жовтими прапорами. Вкажіть дату;
 - перший політичний страйк. Вкажіть дату.
3. Підкресліть назви міст, що були головними осередками національного відродження наприкінці 1980-х – початку 1990-х років.
4. На території Кримського півострову позначте місто і дату відновлення Кримської Автономної Радянської Республіки.
5. Біля Києва і Львова вкажіть дати легалізації Української автокефальної православної церкви та Української греко-католицької церкви.
6. Біля Києва зазначте дати проголошення Декларації про державний суверенітет України та Акту про незалежність України.
7. Позначте різними кольорами регіони, громадяни яких висловилися на підтримку Акту про незалежність України:
 - понад 95%;
 - 90-95%;
 - 85-90%;
 - 80-85%;
 - менше 60%.

Допоміжні матеріали

1. Атлас історії України: Науково-довідкове видання /Упор. Д.Ісаєв. – К.: Картографія, 2012. – 129, 144.
2. Атлас з історії України (1939-2011 рр.). 11 клас /Упор. Д.Ісаєв, О.Мартинюк, О.Гісем. – К.: Інститут передових технологій, 2012. – С. 11, 16.

II. Тестові завдання до картосхем

1. Якою цифрою позначено на картосхемі місто, де 1989 р. відбувся установчий з'їзд Народного руху України за перебудову?

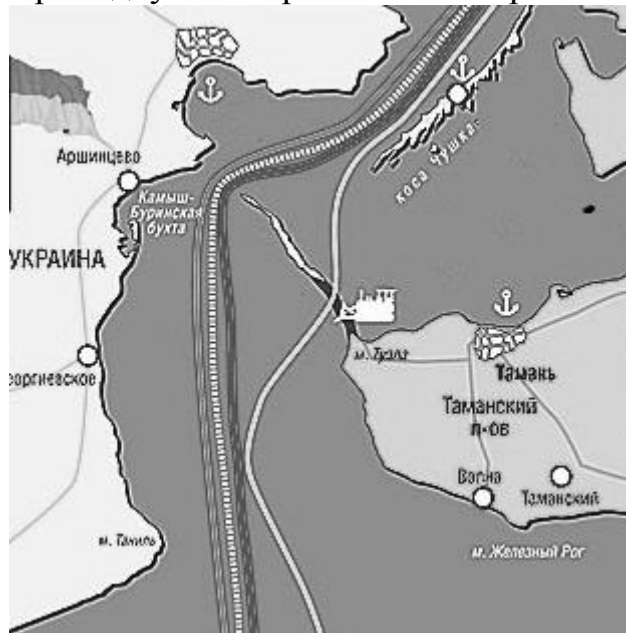
- а) 1;
- б) 2;
- в) 3;
- г) 4.

2. Якою цифрою позначено на картосхемі місто, від якого 1990 р. протягнувся «живий ланцюг» з нагоди річниці злуки УНР і ЗУНР?

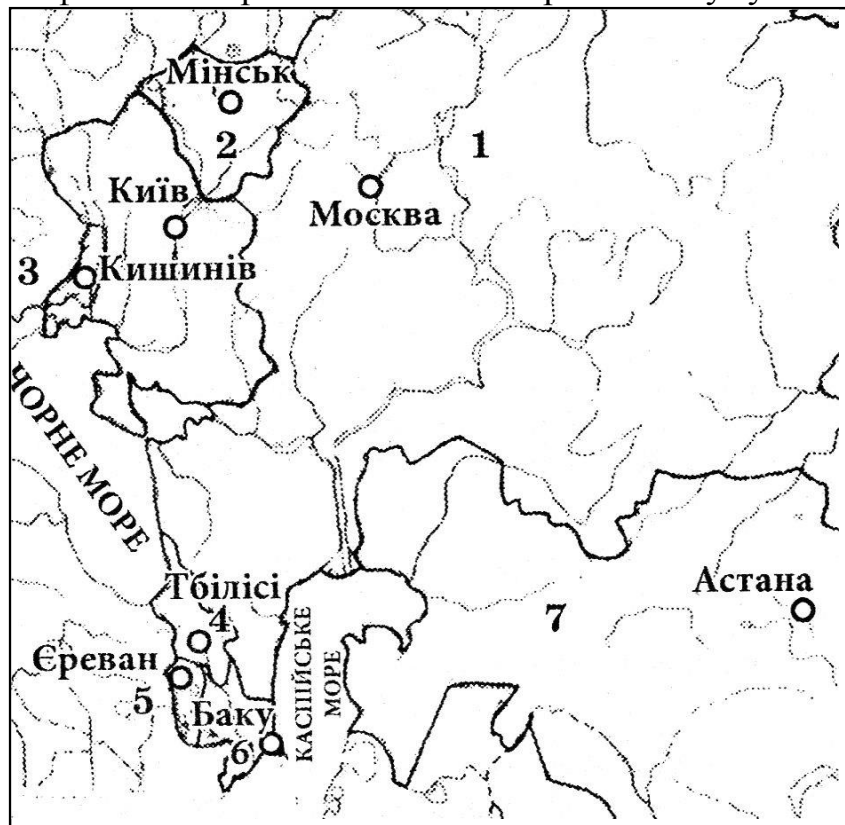

- a) 1;
б) 2;
в) 3;
г) 4.
3. Яку угоду про міжнародне співробітництво, Україна у 1997 році уклала разом з країнами, що позначені на карті цифрами 3, 4, 6:
- a) про створення Організації за демократію та економічний розвиток (ГУАМ);
б) про створення Єдиного Економічного простору (ЄЕП);
в) про створення Співдружності незалежних держав (СНД);
г) про Чорноморське економічне співробітництво (ОЧЕС).

4. Яка відповідь містить правильне твердження, щодо того коли, з ким і навколо якої української території відбувся зображений на картосхемі конфлікт?

- а) 2003 р., конфлікт за острів Тузла між Україною і Румунією;
- б) 2003 р., конфлікт за острів Тузла між Україною і Росією;
- в) 2004 р., конфлікт за острів Зміїний між Україною і Росією;
- г) 2004 р., конфлікт за острів Зміїний між Україною і Румунією.

5. В якому році розпочалася російська окупація українських територій, позначених на картосхемі темним кольором?

- a) 2013 p.;
- б) 2014 p.;
- в) 2015 p.;
- г) 2016 p.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ

6. Гісем О.В., Мартинюк О.О. Історія України. 10 клас. Академічний рівень: Комплексний зошит для контролю знань. – Х.: Ранок, 2010. – 64 с.
7. Земерова Т.Ю., Скирда І.М. Історія України. – Х.: ФОП Співак В.Л., 2012. – 832 с. (Серія "Практичний довідник").
8. Історія України. Комплексний довідник /Укладачі: В.В. Воропаєва, Т.Ю. Земерова, І.М. Скирда та ін. — Х.: Весна, ФОП Співак В.Л., 2012. – 480 с.
9. Історія України. Тести. 6-11 класи: посібник /За ред. О.Д.Бойка. – К.: Академвидав, 2012. – 272 с.
10. Святокум О.Є. Історія України. 11 клас. Рівень стандарту. Академічний рівень: Комплексний зошит для контролю знань. – Х.: Ранок, 2011. – 48 с.
11. Святокум О.Є. Історія України. 5 клас: Комплексний зошит для контролю знань. – Х.: Ранок, 2011. – 40 с.
12. Святокум О.Є. Історія України. 7 клас: Комплексний зошит для контролю знань. – Х.: Ранок, 2011. – 48 с.
13. Святокум О.Є. Історія України. 8 клас: Комплексний зошит для контролю знань. – Х.: Ранок, 2011. – 48 с.
14. Святокум О.Є. Історія України. 9 клас: Комплексний зошит для контролю знань. – Х.: Ранок, 2011. – 48 с.
15. Хрестоматія з історії України. Практичний довідник /Уклад. В.В. Воропаєва – Х.: ФОП Співак В.Л., 2010. – 464 с.
16. <https://academia.in.ua> Освітній портал "Академія". Завдання та відповіді до тестів ЗНО 2014-2017 років
17. <https://history.vn.ua/zno/> Матеріали для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання з історії України та всесвітньої історії
18. <https://istzno.dp.ua/course/maps> Сайт історико-патріотичного клубу "Алатир"
19. <https://zno.osvita.ua/ukraine-history/> Тести ЗНО онлайн з історії України (2007-2019 рр.)
20. <http://osvita.ua/test/answers/> Завдання та відповіді на ЗНО з історії України (2009-2019 рр.)